

«اعترافات کاتب کشته شده» در بازار کتاب

ساسان ناطق کتاب «اعترافات کاتب کشته شده» را در هفت خیمه نوشته و از این راه، کتاب را به هفت بخش تقسیم کرده است؛ خیمه‌هایی که به واقعه عاشورا و اتفاق‌های آن روز می‌پردازند. این رمان قصه جوانی است که پدرش روزی کاتب اعظم دربار معاویه بوده و حالا او در پیش از ظهر عاشورا در خیمه‌ای است که کاتبانش گزارش جنگ را برای یزید مکتوب می‌کنند. هر کدام از آدم‌های درون خیمه قصه‌ای هولناک به

فاطمه رستمی گروه فرهنگ و هنر

میراث فرهنگی، هنری و تاریخی کشور بدل کرده است، اما هنوز هیچ موزه یا فضای رسمی و مشخصی برای نگهداشت بقایای نسخ، البسه و سایر ادوات چنین هنر آیینی ارزشمندی در کشور وجود ندارد. به نظر می‌رسد عدم توجه به ارتباط بین مانایی تعزیه و وجود یک موزه تخصصی، فرصت مناسبی را برای سودجویانی فراهم کرده تا با خرید وسایل تاریخی تعزیه از برخی افراد ناآگاه، موجب خروج این میراث ارزشمند از کشور شوند. این در حالی است که هنر اصیل تعزیه یا شبیه خوانی از گذشته تاکنون توانسته حتی در هنرهای نمایشی غرب تاثیرگذار باشد علاوه بر این، امروز نیز می‌تواند در جریان احیای مرزهای ایران فرهنگی نقش آفرینی کند.

با هدف نگهداشت و ثبت میراث تعزیه، این هنر آیینی در سال ۲۰۱۰ در میراث فرهنگی و معنوی یونسکو ثبت شده. اما براساس قوانین یونسکو، هر اثر پس از ثبت جهانی درصورت عدم حفظ و نگهداری و قرار داشتن در معرض آسیب، از فهرست این سازمان خارج خواهد شد. دولت موظف است از میراث معنوی و آیینی با سرمایه‌گذاری لازم محافظت و علاوه بر کمک به اجرای مداوم آن، آثار و اسناد مربوط به آن را جمع‌آوری و برای استفاده همگان منتشر کند. امروز براساس جوشش‌های فردی و علاقه‌های شخصی در کشور، مجالس تعزیه و شبیه‌خوانی آن هم فقط در روزهای خاصی در ماه‌های عزاداری، برگزار می‌شود و در بقیه روزهای سال آن را به فراموشی می‌سپاریم، ولی برخلاف تصور عموم تعزیه تنها مختص ایام سوگواری نیست و در اعیاد و جشن‌های ملی و مذهبی نیز می‌تواند کارکرد داشته باشد. با وجود گسترده‌گی دامنه کارایی هنر تعزیه، عدم تعریف رشته دانشگاهی تخصصی در این حیطه و همچنین نبود موزه یا محلی برای نگه‌داشت نسخ و متون تاریخی، ادوات و البسه مورد استفاده در شبیه‌خوانی به عنوان یک میراث فرهنگی، تعزیه با مخاطراتی چند جانبه مواجه شده است.

بی‌همتی مسئولان در ایجاد موزه تعزیه

با هدف بررسی آسیب‌های احتمالی به هنر تعزیه به دلیل نبود مکانی تخصصی تحت عنوان موزه تعزیه یا هنرهای دینی برای نگهداشت میراث شبیه‌خوانی، از داوود فتحعلی‌بیگی، پیشکسوت هنرهای آیینی پرسیدیم که علت عدم راه‌اندازی موزه تعزیه یا هنرهای دینی چیست؟ وی در این رابطه به جام‌جم توضیح داد: طبیعتا در ساختارهای مدرن حکومتی، دولت‌ها موظف به حفظ و نگه‌داشت میراث فرهنگی هستند. همان‌طور که برای سایر بقایای تاریخی و اسناد قدیمی مراکز برای نگهداری وجود دارد، هنرهای آیینی نیز باشد به همین شیوه ماندگار شوند. متأسفانه تاکنون همتی در مسئولان برای ایجاد چنین فضایی نمی‌بینیم.

فتحعلی‌بیگی در ادامه ضمن تاکید به این‌که راه‌اندازی مرکز حفظ و اشاعه هنرهای آیینی و سنتی می‌تواند بسیاری از مشکلات مربوط به هنر شبیه‌خوانی را حل کند، اضافه کرد: چند سال قبل در کاشان قرار بود موزه عاشورا تأسیس شود، اما در نهایت مشخص نشد این طرح‌ها چقدر اجرایی شده است و اصلا مخاطبان تا چه اندازه از وجود چنین فضاهایی باخبر شده‌اند؟! گاهی نمایشگاه‌هایی موقت برای نمایش میراث باقیمانده از شبیه‌خوانی برگزار می‌شود، اما در نهایت هیچ‌کدام از این اقدامات جدی و موثر در زنده نگه‌داشتن هنرهای آیینی نیست.

مدیران فرهنگی، هوایی قول می‌دهند!

بیرامون همین مسأله با مهدی دریایی یکی دیگر از پیشکسوتان و پژوهشگران تعزیه و سایر هنرهای آیینی نیز گفت‌وگویی داشتیم. دریایی به جام‌جم این‌طور گفت: طی ۲۰ سال برای توجه دولت‌ها به این مجموعه‌های ارزشمندی که در حیطه تعزیه گردآوری شده ریزی‌نی کرده‌ایم و هر مدیری در عرصه فرهنگ روی کار آمده، اذعان کرده که آنچه ما جمع‌آوری کرده‌ایم بدیع و ارزشمند است.

آیین اجتماع شب رحلت پیامبر اعظم (ص)

آیین اجتماع شب رحلت پیامبر اعظم (ص) در حرم مطهر رضوی با حضور جامعه قرآنی مشهد مقدس برگزار می‌شود.

این آیین اجتماع با حضور جامعه قرآنی مشهد و عموم علاقه‌مندان و زائران حرم رضوی با اجرای وحید مرتضوی برگزار می‌شود و همراه با تلاوت قرآن کریم توسط حامد علیزاده، قرائت زیارت نکر می‌میرم اسلام (ص) توسط حسین خیرالدین از عراق خواهد بود. استاد حجت‌الاسلام قرائتی سخنران این مراسم و سیدکریم موسوی اینتہال‌خوان این محفل است. همخوانی گروه عروه الوقتی و مداحی و ذکر مصیبت توسط احمد اعظمی از دیگر بخش‌های این آیین است.

این مراسم امروز با اقامه نماز جماعت مغرب و عشاء در صحن پیامبر اعظم (ص) حرم مطهر رضوی برگزار می‌شود.

همچنین مجلس مشابهی هم روز سه‌شنبه ۱۳ شهریورماه به مناسبت شهادت هشتمین اختر تابناک ولایت امام رضا (ع) در حرم رضوی در کنار آیین‌های سوگواری امام رضا (ع) برگزار خواهد شد.

هَناسَه؛ داستان مهاجرت خانواده عراقی به ایران

رمان «هَناسَه» به قلم راضیه بهرامی‌راد در انتشارات سوره‌مهر به چاپ رسیده و در دسترس علاقمندان قرار گرفته است.

این رمان بر اساس داستانی واقعی و با نگاهی به زندگی یک خانواده عراقی و ظلم رژیم بعث عراق به گردنشینان و اهالی حلیجه نوشته شده است. داستان کتاب در حلیجه، کوهستان‌های کردستان، شکارگاه پرور سمنان و شهر سمنان اتفاق می‌افتد. بهرامی‌راد در این رمان زندگی خانواده‌ای از اهالی حلیجه را در سال ۱۳۵۲ به تصویر می‌کشد که بر اثر حمله رژیم بعث به ایران مهاجرت می‌کنند و پدر به عنوان محیط‌بان در ایران مشغول به کار می‌شود.

به گفته راضیه بهرامی‌راد، هَناسه اولین جلد از سه‌گانه این مجموعه است و قرار است جلدهای بعدی از نگاه «پارام» همسر هَناسه و «بفرین» جاری هَناسه نوشته شود. رمان تاثیرات جنگ بر بنیان خانواده، تبعات دوری، دلهره و دلتنگی آدم‌ها را شرح می‌دهد و سعی در تلاش و استواری یک زن را برای حفظ خانواده‌اش نشان دهد. هَناسه با شمارگان ۵۰۰ نسخه در ۲۸۲ صفحه و با قیمت ۲۵۵ هزار تومان در کتابفروشی‌ها موجود است.

مزارات واقعه اصلی روایت می‌کنند؛ قصه‌ای که پرده از راز عاشورا برمی‌دارد. همچنین در این رمان خطری بزرگ پسر کاتب اعظم را تهدید می‌کند. ساسان ناطق، نویسنده این اثر در رشته مدیریت دولتی تحصیل کرده و داستان‌نویسی را از سال ۱۳۷۴ شروع کرده است. ناطق با تک داستان‌های موفق خود در جشنواره‌های ادبیات داستانی بسیج، شعر و داستان جوان کشور، شب‌های شهرویر و جایزه ادبی اصفهان درخشید تا این‌که اولین مجموعه

داستانش با عنوان «وقتی جنگ تمام شود» سال ۱۳۸۴ به چاپ رسید. این مجموعه، جوایزی همچون رتبه تقدیری دهمین جشنواره انتخاب بهترین کتاب سال دفاع مقدس، رتبه برتر تالیف دومین جشنواره تولیدات و مراکز استانی حوزه هنری و رتبه برگزیده جایزه «گام اول» را نصیب نویسنده‌اش کرد. کتاب اعترافات کاتب کشته شده در ۲۳۶ صفحه در قطع رقعی، با شمارگان ۱۲۵۰ نسخه منتشر شد.

هنری گرانقدر در خطر قدرشناسی

نبود فضایی برای نگهداشت ادوات، نسخ و البسه تعزیه، اسباب اضمحلال این هنر را فراهم می‌کند

سودجویان و چشمداشت تجاری به میراث تعزیه

فتحعلی‌بیگی نیز در ادامه ضمن تاکید به این‌که نمی‌توان تاهمیشه منتظر باشیم که افراد دغدغه‌مند به‌صورت شخصی مجموعه‌های کنند و مراقب میراث باقیمانده از تعزیه باشند، عنوان کرد: من موافق بخش شدن مجموعه‌های شخصی تعزیه در موزه‌های متعدد نیستم. باید یک متولی مشخص برای این هنر داشته باشیم تا به‌درستی اسباب و ادوات تعزیه‌خوانی را نگهداری کنند و این امر جز با تشکیل موزه مخصوص تعزیه و هنرهای دینی و آیینی میسر نیست تا زمانی‌که این اتفاق نیفتد من هم اگر نسخه‌ی ادواتی از شبیه‌خوانی از دوره‌های تاریخی گوناگون داشته باشیم، حاضر نیستم آن را به دست هر کسی بسپارم. برخی از اسناد تعزیه منحصربه‌فرد هستند و به دلیل این ویژگی همیشه در خطر سودجویی افرادی قرار دارند که چشمداشت تجاری به این میراث دارند.

عتیقه‌بازها؛ دلالتان میراث شبیه‌خوانی

این پیشکسوت در رابطه با مسأله خروج میراث شبیه‌خوانی و راه‌افتن آن به موزه‌های خارج از کشور گفت: برخی عتیقه‌بازها، صاحب‌مال را پیدا و این میراث را خریداری سپس از کشور خارج می‌کنند. فرض کنید یک پیشکسوت شبیه و تعزیه که دیگر حتی قدرت شنیدن هم ندارد هم‌زمان نیاز مالی داشته باشد و پیشنهاد خوبی هم برای فروش ادوات یا نسخی که در دستش باقی‌مانده دریافت کند، این فرد احتمالا داشته‌هایش را می‌فروشد و این میراث نیز توسط سودجویان به خارج از کشور برده می‌شود. بر

برش

چالش‌های نگهداری از هزاران میراث تعزیه

دریایی که مجموعه شخصی ارزشمندی از ادوات و نسخ خطی تعزیه را به‌صورت شخصی نگهداری می‌کند، بیان کرد: تاکنون ۳۶۰ قطعه اسباب مربوط به تعزیه را از دوره زندیه، صفویه، قاجار و پهلوی جمع‌آوری کرده‌ایم. برخی از این آثار به‌صورت موروثی و خانوادگی تا امروز نگهداری و به‌دست ما سپرده شده است. برخی دیگر نیز طی این سال‌ها توسط خودم از نقاط گوناگون کشور جمع‌آوری شده است. آنچه امروز در دسترس داریم شامل سه بخش می‌شود؛ یک بخش البسه برگزارکنندگان تعزیه در دوره‌های زمانی مختلف است. بخش دیگر ابزارهای

فرهنگ

CULTURE

یکشنبه ۱۱ شهریور ۱۴۰۳ شماره ۶۸۴۸

این‌اساس همین حالا تعداد قابل‌توجهی از ادوات تعزیه و نسخ شبیه‌خوانی در موزه‌های خارج از کشور نگهداری می‌شوند.

تعزیه اعتبار فرهنگی کشور ماست

مسأله خروج ادوات و نسخ تاریخی تعزیه از کشور و نگهداری آن در موزه‌های خارجی را از دیدگاه دریایی نیز مورد بررسی قرار دادیم؛ او در این مورد توضیح داد: همین حالا از موزه‌داران خصوصی فرانسه به ما پیشنهاد داده‌اند که دارایی‌های مربوط به تعزیه را به آنها بفروشیم، اما حقیقتا ما نمی‌خواهیم این آثار از کشور یا حتی از استان خودمان خارج شود. تعزیه سند و اعتبار فرهنگی و هنری کشور ماست. بطور می‌توانیم این وسایل را حتی اگر میلیارد‌ها ارزش داشته باشد، به خارجی‌ها بفروشیم؟ اجداد ما این میراث را به‌سختی جمع‌آوری کرده‌اند، ولی متأسفانه در شرایط فعلی سودجویان به‌راحتی این آثار را از کشور خارج می‌کنند همچنین در داخل کشور به‌خاطر نبود امکانات نگهداری این آثار در معرض خطر جدی قرار دارند. رسانه‌ها نیز به‌صورت مقطعی به هنر تعزیه می‌پردازند و بعد از پایان محرم و صفر همه چیز به دست فراموشی سپرده می‌شود.

از یزدین البسه تعزیه تا خوردگی ادوات جنگی

به اعتقاد دریایی امروز تعزیه با مخاطرات چندوجهی هم در عرصه پژوهش و مطالعه آکادمیک هم در زمینه نگهداشت میراث باقیمانده از این هنر دست‌وپنجه نرم می‌کند. دریایی در این رابطه گفت: یکی از مخاطرات، بید زدن نسخ و البسه است. خیلی از این نسخ نیاز به اسکن دارند. باید کارشناسی به‌صورت دائمی این ادوات و اسباب را بررسی کند تا از پوسیدگی آن جلوگیری شود. همچنین لازم است این وسایل در خلأ قرار گیرند تا پوشش‌های پشمی و ابزارها آسیب نبیند. وقتی ما جایی برای نگهداری نداشته باشیم، ادوات جنگی، شمشیرها و سپرهای قدیمی مدام با یکدیگر برخورد می‌کنند و به مرور زمان خرده می‌شوند.

تعزیه؛ آینه‌دار انواع هنرهای سنتی

به گفته دریایی، وقتی از ادوات تعزیه حرف می‌زنیم درواقع هنر ابزار و وسیله آن شامل یک هنر سنتی می‌شود. این هنرمند متذکر شد: در کلاهخودها و زره‌های تعزیه، انواع قلم‌زنی‌های مربوط به دوران قاجار یا صفویه قابل مشاهده است. همچنین انواع دوخت‌های یبنتی و پارچه‌بافی دستي در پوشش‌ها دیده می‌شود. نقاشی بر پرده‌ها و رنگ‌های گیاهی که به کار گرفته شده، سبک نقاشی و خط هرکدام حکایت مفصلی است. وی اضافه کرد: دانشگاه‌ها و هنری فقط برای پایان‌نامه و رساله دانشجویان یا ما می‌افتند. در طول سال شاید ده‌ها دانشجوی به ما مراجعه کنند، ولی دانشگاه فضای مناسبی نیست که بانی نگهداری از ادوات و میراث تعزیه باشد. این وسایل همه آثار تاریخی هستند و مانند سایر آثار تاریخی لازم‌است که مطابق اصول در موزه‌ای نگهداری شوند. حتی من معتقدم موزه هم کافی نیست و باید به فکر دیارتمان هنرهای دینی و آیینی باشیم که فضای آن نیز از نظر معماری و فیزیکی با این هنر ارزشمند همخوانی داشته باشند و علاوه بر موزه بخشی آموزشی و پژوهشی داشته باشد و به ثبت تجربیات پیشکسوتان تعزیه بپردازد.

در نبود فضایی برای نگهداری از میراث تعزیه به گفته مهدی دریایی لباس‌های تعزیه‌خوانان دوران صفوی تا دو سال دیگر از بین می‌روند

می‌افتند. در طول سال شاید ده‌ها دانشجو به ما مراجعه کنند، ولی دانشگاه فضای مناسبی نیست که بانی نگهداری از ادوات و میراث تعزیه باشد.

این وسایل همه آثار تاریخی هستند و مانند سایر آثار تاریخی لازم‌است که مطابق اصول در موزه‌ای نگهداری شوند. حتی من معتقدم موزه هم کافی نیست و باید به فکر دیارتمان هنرهای دینی و آیینی باشیم که فضای آن نیز از نظر معماری و فیزیکی با این هنر ارزشمند همخوانی داشته باشند و علاوه بر موزه بخشی آموزشی و پژوهشی داشته باشد و به ثبت تجربیات پیشکسوتان تعزیه بپردازد.

قاب مقاومت

مقاومت تا پیروزی

اگر امروز ملت فلسطین در برابر تمامی قدرت‌های جهانی، خود را پیروز می‌بینند از آن روست که فرهنگ مقاومت را به‌خوبی درک و در برابر متجاوزان مهبونیست سر خم نکرده‌اند. آنها پایمردانه در برابر سلاح‌های جنگی و کشتارهای هفت‌دهای به گونه‌ای ایستادگی کرده‌اند که امروز نگاه تمام آزادپخواهان جهان به مردم فلسطین و غزه است. مالک قراقی با این طرح خود نشان داده که چگونه مردم فلسطین مقاومت و ایستادگی کرده‌اند که در آستانه پیروزی بزرگ قرار دارند.